

В.В. ШИКЕРИНЕЦЬ,

кандидат наук з державного управління,
доцент, завідувач кафедри організації
туризму та управління соціокультурною
діяльністю Інституту туризму ДВНЗ
«Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО- ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Одним з ефективних важелів ринкового регулювання розвитку культурно-пізнавального туризму є вдосконалення механізмів його державного регулювання. Потребують дослідження нові методологічні підходи до формування державної туристичної політики на регіональному рівні, Актуальність та невідкладність вирішення проблем, пов'язаних з використанням культурного потенціалу як одного з чинників розвитку туристичного регіону визначили тему роботи, зумовили зміст, мету, завдання і структуру дослідження.

Метою роботи є науково-теоретичне обґрунтування й розробка рекомендацій щодо використання культурного потенціалу як одного з чинників розвитку туристичного регіону.

Для досягнення мети роботи було поставлено та вирішено такі завдання: визначити необхідні умови розвитку туризму, а також механізми їх створення; поглибити концептуальні підходи до визначення напрямів розвитку культурно-пізнавального туризму.

Об'єкт дослідження – процес управління розвитком культурно-пізнавального туризму в Україні на регіональному рівні.

Предмет дослідження – управлінські, соціально-економічні та інституційні відносини, що склалися в процесі розвитку культурно-пізнавального в Україні.

Гіпотеза дослідження базується на припущенні, що формування механізмів державного регулювання культурно-пізнавального туризму, законодавче та інституціональне його забезпечення є необхідною та достатньою умовою ефективного функціонування туристичного регіону та туристичної галузі України в цілому.

Досі туристичний потенціал більшості областей України використовується недостатньо. Серед інших проблем – повільні темпи зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму; відсутність відповідних об'єктів для розвитку туристичної діяльності в сільській місцевості; недостатній розвиток туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури; неузгодженість питань щодо використання рекреаційних ресурсів та їх збереження. Отже, можна стверджувати, що в результаті активної державної політики та узгоджених дій усіх органів державної та місцевої влади з розвитку

культурно-пізнавального туризму, зокрема в міжнародних транспортних коридорах, сприйняття даного виду туризму як засобу інтеграції у світовий простір, а також як форми розвитку інтеграційних комунікацій туризм стане потужною галуззю. Надалі поступальність і інтенсивність розвитку буде залежати від комплексної та планомірної реалізації стратегії підтримки позитивного іміджу України, створення конкурентоспроможного українського турпродукту, його розгорнутої реклами на внутрішньому та зовнішньому ринках, впровадження інновацій, залучення інвестицій, ефективності впровадження комплексного підходу до розвитку туризму.

Стратегічна мета розвитку культурно-пізнавального туризму в Україні полягає у створенні якісного продукту конкурентоспроможного на світовому ринку, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, забезпечити на цій основі комплексний розвиток територій та їх соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги та історико-культурної спадщини [7].

Культурно-пізнавальний туризм – це можливість ближче ознайомитись із побутом, культурою народу, що заселяє певну територію, відчутти магію сили народних звичаїв, обрядів, взявши безпосередньо в них участь. Перебування у сім'ях сільських жителів дає змогу особисто долучитись до народних свят, ознайомитись з етнографічними особливостями окремих регіонів.

Підприємництво в туристичній галузі України нині перебуває на стадії формування в нових економічних відносинах, а розвиток сучасного господарства, його інтенсифікація, мають допомогти йому вийти на якісно новий рівень розвитку. Та попри всі складнощі культурно-пізнавальний туризм в Україні набирає нових обертів, удосконалюються та стають конкурентоспроможними послуги.

Проблема ефективного використання культурного потенціалу туристичних ресурсів завжди була актуальною. При раціональному їх використанні можливо розвивати власну туристичну галузь. Адже туристично привабливим регіон вважається лише тоді, коли має наявний потенціал: історично-культурний, археологічний, архітектурний, туристичний, рекреаційний та інші ресурси. Їх наявність слугує єдиним джерелом розвитку туризму не тільки оздоровчого, лікувального, екскурсійного а й культурно-пізнавального.

Розвиток культурно-пізнавального туризму має важливе значення для розвитку економіки України. Ця галузь економіки здатна принести найбільшу віддачу. Процес інтенсивного розвитку культурно-пізнавального туризму відбуватиметься в нерозривному зв'язку і розширенням сфери дії ринкових відносин. Туристична галузь і підприємства, що до неї входять, орієнтуючись безпосередньо на споживача, покликані відіграти активну роль у формуванні ринкового середовища. Туристично-пізнавальна складова має стати важливою компонентою розвитку культурних центрів.

Саме ознайомлення з неповторним багатотомним національно-культурним розмаїттям цих територій не тільки сприятиме розширенню знань про окремі етапи та сторінки становлення й розвитку окремих етнографічних груп на території України, а й цілком закономірно призведе до створення реального наукового підґрунтя, спрямованого на об'єднання нації.

Низький рівень розвитку культурно-пізнавального туризму, спричинений, в основному, відсутністю нормативно-правового забезпечення питань використання культурної спадщини в туризмі, обмеженою транспортною доступністю більшості об'єктів; занедбаним станом об'єктів культурної спадщини, невідповідністю музейних експозицій та прилеглих територій до туристичних відвідувань, у тому числі іноземними туристами та особами з обмеженими фізичними вадами. Суттєво ускладнює належне використання об'єктів культурної спадщини недостатність фахівців туристичного супроводу та їх невідповідна кваліфікація [2].

Для України пропонується такий варіант, який забезпечує сталий розвиток культурно-пізнавального туризму через встановлення і підтримання рівноваги між збереженням історико-культурних, природних ресурсів, економічними інтересами і соціальними потребами розвитку держави в цілому, що створить сприятливі умови для формування якісного національного туристичного продукту.

Ефективне використання наявного потенціалу забезпечується через запровадження комплексного управління туристичними ресурсами, туристичне районування, встановлення системи пріоритетів як за видами туризму, так і за територіями, максимального рівня розвитку туризму в межах, визначених територіями через аналіз їх невід'ємності, гранично припустимих навантажень на об'єкти туристичних відвідувань та оцінки впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище. Впровадження такої системи дозволить створити сприятливі передумови для концентрації наявних організаційно-фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів на розв'язанні найгостріших проблем у даній сфері розвитку найцінніших природних територій та об'єктів культурної спадщини, забезпеченні захисту економічних інтересів держави від реальних і потенційних загроз на внутрішньому та міжнародних туристичних ринках.

Важливу роль у розвитку культурно-пізнавального туризму повинна відігравати реклама, яка повинна враховувати мінливість даного середовища, вказуючи на корисність туристичних послуг. Туристичним підприємствам з організації культурно-пізнавального туризму, що функціонують у складному і нестабільному середовищі, слід постійно створювати і впроваджувати різноманітні інновації, для забезпечення ефективної діяльності в ринкових умовах, що дасть змогу не лише покращити свій фінансовий результат, але й досягти конструктивних змін у галузі в цілому.

Всі дії, що спрямовані і зорієнтовані на динамічний розвиток культурно-пізнавального туризму, мають мати в своїй основі не лише зацікавленість керівників цих підприємств, а й власні юридичні підвалини, відповідні нормативно-законодавчі акти. Належне державне регулювання та забезпечення відповідною нормативно-правовою базою дасть можливість створення і впровадження нових проектів.

Популяризація культурно-пізнавального туризму є вкрай актуальною справою. Культурно-пізнавальний туризм має великий виховний потенціал. Тільки через осмислення минулого, пізнання витоків своєї культури та історії, можна чіткіше зрозуміти сьогодення й уявити майбутнє.